

Krājuma digitalizācijas darbā svarīga kvalitāte un ilgtspēja

Publicēts: 05.10.2021.

Muzeji

Šī gada septembra vidū muzeju nozares profesionāļu vidū notika būtisks un aktuālo virzību iezīmējošs pasākums – tiešsaistes seminārs “Muzeju krājuma digitalizācija: pieredze, izaicinājumi, attīstība” trijās sesijās, ko dienas garumā tiešraidē noskatījās vairāk nekā 250 nozares speciālistu un ko rīkoja Kultūras informācijas sistēmu centrs (KISC) un Latvijas muzeju krājuma speciālistu darba grupa sadarbībā ar Latvijas Muzeju biedrību un ar Valsts Kultūrkapitāla fonda atbalstu.

Semināra pirmajā sesijā “Ieskats digitalizācijas problemātikā un aktualitātēs” vairāk teorētiskā skatījumā tika uzklauti ekspertu un muzeju pārstāvju viedokļi par digitalizācijas nozīmi. Izskanēja vērtējums, ka muzejiem, īstenojot digitalizācijas procesu, “jāiet līdzī laikiem un sabiedrības gaidām”, vienlaikus saglabājot un pilnveidojot arī tradicionālās darba metodes. No filozofiska skatpunkta uz muzeju vietu modernajā pasaulē aicināja paskatīties filozofs un publicists Dr. filoz. Artis Svece, atgādinot, cik nozīmīga ir muzejos uzkrāto “lietu aura”. Tai pat laikā saprotams, ka muzeji nedrīkst zaudēt savu vietu sabiedrībā tās straujajā ceļā uz savā ziņā “citādu pasauli”, un digitalizācija ir viena no iespējām.

Veicot dažādu muzeju krājuma priekšmetu digitalizāciju nedrīkstam aizmirst par autortiesībām, par ko semināra dalībniekiem atgādināja KISC pārstāve, autortiesību speciāliste Inta Miklūna, kura informēja par aktualitātēm darbā ar ES autortiesību direktīvas iestrādi Latvijas Republikas likumdošanā. Autortiesības darbā ar muzeju krājumu ir temats, kas ir jāskaidro atkārtoti un regulāri dažādās auditorijās, gan, lai veidotu dziļāku izpratni pašiem muzeju darbiniekiem, kuri ir atbildīgi ar autortiesību datu norādīšanu digitalizētajiem objektiem, gan, lai izglītotu sabiedrību kopumā par digitālajā vidē pieejamā mantojuma izmantošanu – kas ir atļauts un kas nē.

Savukārt, noslēdzot pirmo sesiju, Latvijas muzeju pārstāves Laine Juhansone un Daina Auziņa auditoriju iepazīstināja ar semināra

sagatavošanas laikā veiktās anketēšanas rezultātu kopsavilkumu, kas deva ieskatu šī brīža situācijā saistībā ar digitalizācijas norisi muzejos. No muzeju darbinieku atbildēm uz anketas jautājumiem, kā arī no dalībnieku iesūtītajiem jautājumiem jau semināra laikā varam izdarīt secinājumus, ka nozarē jūtami augušas kā digitālās prasmes, tā arī izpratne par digitalizācijas nozīmi – digitalizācija muzeju darbā kļūst arvien būtiskāka ne tikai ikdienas praktiskajā darbā, bet arī pašu darbinieku apziņā kā nepieciešama vērtība.

Otrajā semināra daļā uzklusijām trīs referentes – no Latvijas Rakstniecības un mūzikas muzeja, Latvijas Dzelzceļa muzeja un KISC – , kuras pastāstīja par abu minēto muzeju individuālajām datu bāzēm krājuma dokumentēšanai un digitalizēto priekšmetu pieejas lietotājiem nodrošināšanai, kā arī par KISC pārziņā esošo valsts informācijas sistēmu “Nacionālā muzeju krājuma kopkatalogs”. Atšķirīga veida un mēroga informācijas sistēmu apskats dod iespēju saprast katras plusus un mīnus, ieguvumus un neērtības. Dažādu iespēju un risinājumu izvērtēšana un salīdzināšana ļauj sasniegt vislabākos rezultātus jebkuru procesu pilnveidē un, protams, tas ir noderīgi, arī lai turpmāk īstenotu pēc iespējas kvalitatīvāku, pilnvērtīgāku un lietotājiem draudzīgāku Latvijas muzeju krājuma digitalizāciju.

Krājuma digitalizācijas kvalitāti uzsvēra gan semināra pirmo divu sesiju referenti, gan noslēguma diskusijas “Digitalizācija no lietotāja perspektīvas” dalībnieki, dažādu zinātnisko institūtu un augstskolu pārstāvji, akcentējot, ka ne jau kvantitāte (datu un attēlu skaits), bet tieši objektu digitalizācijas kvalitāte ir noteicošais faktors, gan lai paši muzeju speciālisti varētu sekmīgi un ilgtspējīgi strādāt ar digitalizētajiem priekšmetiem, gan arī lai veicinātu lietotāju interesi. Attēlu kvalitātei ir jābūt tādai, lai darbs pēc laika nav jādara atkārtoti, kā arī lai attēlus būtu iespējams izmantot dažādos formātos un dažādiem mērķiem. Tāpat ārkārtīgi būtiska ir metadatu kvalitāte, kas nodrošina gan veiksmīgu informācijas sistēmu procesu darbību un attīstību, gan iespēju lietotājiem dažādos veidos datus izmantot, gan sakārtotu un strukturētu krājuma pārvaldību kopumā. Kā uzsvēra Latvijas Nacionālās bibliotēkas Digitālās bibliotēkas vadītājs Artūrs Žogla semināra pirmajā daļā, lai digitalizācijas darbs būtu kvalitatīvs, ir svarīgi vienoties par noteiktām vadlīnijām, kā jādigitalizē attēli, kā jāveic objekta aprakstīšana, un tad arī visiem kopīgi šīs vadlīnijas jāievēro. Kā jau minēts, aicinājums domāt par kvalitatīvāku digitalizācijas rezultātu izskanēja arī semināra trešajā daļā – lietotāju diskusijā. Pētnieku un aktīvu muzeja krājuma izmantotāju viedoklis deva iespēju nozares pārstāvjiem paskatīties no malas uz jau izdarīto un dzirdēt, ko no mums gaida sabiedrība.

Izvērtējot semināra runātāju teikto, ir pārlicība, ka dzirdētais noderēs turpmākajā darbā muzeju nozares speciālistiem, jo bija ļoti vērtīgi uzklusīt gan pašu muzeju krājuma veidotāju, gan sistēmu administratoru, gan reālo lietotāju redzējumu un viedokļus. To apliecina arī lielais semināra ieraksta skatījumu skaits (vairāk nekā 1000) Latvijas Muzeju biedrības kontā sociālajā tīklā *Facebook*, kur ieraksts pieejams. Visu ieinteresēto pušu iesaistīšana ir pirmais solis, lai arvien plašāk attīstītu gan zināšanas par dažādām iespējām un formātiem, kā izmantot digitalizēto muzeju krājumu, gan arī, lai rosinātu jaunu ideju dzimšanu šajā virzienā. Daudzveidīgie lietotāju viedokļi var būt noderīgi kā nacionālā mērogā, tā muzejiem individuāli, neatkarīgi no krājuma apjoma, lai ģenerētu idejas par katra atsevišķā muzeja krājuma un NMKK resursu popularizēšanas iespējām.

Šādi semināri ir ļoti nepieciešami un regulāri rīkojami, lai dalītos ar jaunāko informāciju un pieredzes piemēriem gan nozares iekšienē, gan piesaistot citu nozaru pārstāvjus. Nākamais būtiskais mērķis, uz ko jāvirzās, ir semināri ar starptautisku lektoru pieaicināšanu, tādējādi daloties jau starpvalstu pieredzē par krājuma digitalizāciju, datu un attēlu pieejamību, izmantošanas iespējām, krājuma pasniegšanas un popularizēšanas iespējām, kā arī autortiesību piemērošanu.

Administratīvā un projektu realizācijas grupa

Ilma Elsberga

projekta vadītāja
asistente

☎ +371 29119713

